

Brane Lamut¹

MLADINSKI ARHEOLOŠKI TABOR – ORMOŽ 2010

Stari Egipčani

V članku je predstavljen arheološki raziskovalni tabor za osnovnošolsko stopnjo na temo starih Egipčanov. Potekal je teden dni po koncu šolskega leta 2009/10 v prostorih gradu Ormož v organizaciji Pokrajinskega muzeja Ptuj – Ormož, Rdečega križa in Mladinskega centra Ormož.

Organizacija tabora

V sodelovanju med Mladinskim centrom Ormož, Rdečim križem Ormož in Pokrajinskim muzejem Ptuj – Ormož, Organizacijska enota Ormož, je v Ormožu potekal tradicionalni Mladinski raziskovalni tabor, Ormož 2010, katerega del je bil poleg etnološkega, biološkega in fotografskega tudi arheološki tabor. Ta se je odvijal od 28. junija do 02. julija v ormoškem gradu. Tabor smo pripravili: Brane Lamut, kustos arheolog, Nina Mertik, restavratorka-konservatorka, za en dan pa sta se nam pridružili iz ptujskega dela muzeja tudi Metka Štrgar, kustodinja pedagoginja, in Renata Pintarič, pedagoginja.

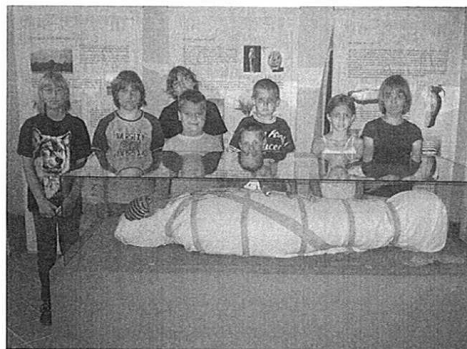
Arheološkega dela tabora se je udeležilo osem osnovnošolcev od drugega do osmega razreda, bili so iz vseh treh občin širšega ormoškega območja, iz Ormoža, Cvetkovcev in Huma (Občina Ormož), iz Savcev (Občina Sveti Tomaž), iz Gornje Radgone, na počitnicah v Središču (Občina Središče), ter s Ptujem.

Tabor je trajal vsak dan štiri ure, pri čemer je prvo uro eden od mentorjev pripravil predavanje na izbrano temo, spremljano s projekcijo slik, sledili sta dve uri samostojnega dela udeležencev ob nasvetih mentorjev, zadnja ura pa je bila namenjena topli malici.

Obisk razstave

Letošnji naslov tabora »Stari Egipčani« smo izbrali, ker smo ga želeli navezati na trenutno gostujočo razstavo »Iz zakladov ptujskega muzeja. Ferkova egipčanska zbirka«, ki jo je postavil Ivan Žižek in je za Ptujem in Mariborom sedaj prikazana tudi v Ormožu. Razstavljeni predmeti so bili udeležencem tako izziv za njihovo ustvarjanje.

¹ Mag. Brane Lamut, kustos arheolog – muzejski svetovalec, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, OE Ormož, Kolodvorska cesta 9, 2270 Ormož.

Udeleženci tabora so si v Pokrajinskem muzeju Ptuj-Ormož, v ormoškem gradu, ogledali priložnostno razstavo »Iz depojev ptujskega muzeja – Ferkova egipčanska zbirka«. Na fotografiji so zbrani pred »mumijom« z originalno posmrtno masko iz časa nove države. Foto: Brane Lamut, 2010.

Najprej si je skupina mladih raziskovalcev ogledala omenjeno razstavo, kjer smo spoznali Franca Ferka iz Gomilice (Gamlitz), danes na avstrijskem Štajerskem, ki je bil na prehodu iz 19. v 20. stoletje profesor zgodovine v Gradcu (Graz), med šolskimi počitnicami pa je tudi sam raziskoval, med drugim je izkopaval tudi halštatske gomile na Hardeku pri Ormožu. Zbiral je različno gradivo, ne le razstavljenega egipčanskega, svoje zbirke pa je poklonil Ptujem, tako da se je muzej nekaj časa imenoval Ferkov mestni muzej. Med razstavljenimi predmeti sta največ pozornosti pritegnili obe posmrtni maski in mumija ptice, dalje ušebitji, figurice, ki so jih prilagali v grobove pokojnikov, da bi namesto njih delali v onostranstvu. Razstavljene so bile še različne ogrlice, skarabeji, Horovo oko, kos papirusa in figurice božanstev, nekatere so kasneje upodabljali.

Predavanja in risanje

V uvodnem predavanju sem predstavil deželo Egipt, naučili smo se razlikovati zgornji in spodnji Egipt in se seznanili s tem, da je imel vsak od njiju svojo božansko zaščitnico. Predstavljeni sta bili lahko v človeški podobi ali pa s svojimi živalskimi atributi, zaščitnica spodnjega Egipta s kačo – kobro, zgornjega Egipta pa s ptico ujedo – z jastrebom. Seznanili smo se s staroegipčanskimi vladarji faraoni in z znaki njihove oblasti, z zakrivljeno palico, s cepcem, prestolom ter z njihovimi različnimi pokrivali. Otroci so tako spoznali belo krono Zgornjega in rdečo krono Spodnjega Egipta, krono združenega Egipta, modro bojno krono, diadem, nadalje tudi božansko (Ozirisovo) krono, imenovano atef. Spoznali smo se tudi s poslednjimi bivališči faraonov, tako z mastabami, ki so

se v večkratni izvedbi dvignile v stopničaste piramide; nadalje smo videli stopničasto piramido in zalomljeno piramido ter na koncu še skupino pravih piramid v kraju Gize: Mikerinosovo, Kefrenovo in Keopsovo.

Učenci z risbami piramide, faraona in različnih staroegipčanskih bogov. Foto: Brane Lamut, 2010.

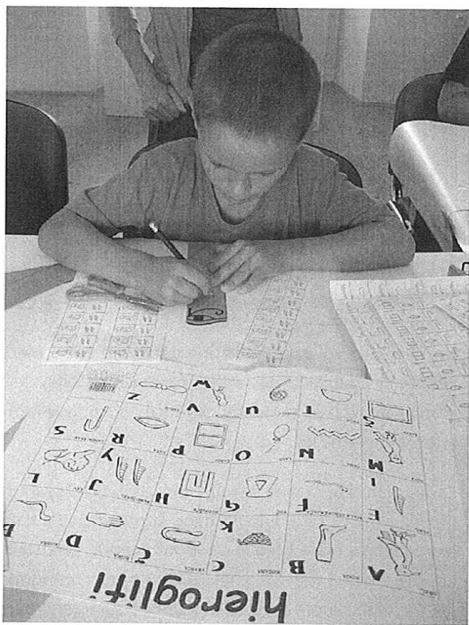
Sledilo je risanje in barvanje pobarvank na temo različnih faraonovih pokrival in drugih atributov ter različnih vrst piramid.

Drugi dan smo začeli s predavanjem o staroegipčanski religiji. Iz množice bogov smo izločili enajst najvažnejših (po kozmologiji iz Heliopolisa) in jih predstavili v besedi in sliki. Mladi raziskovalci so zvedeli, da se je iz prvotnega vodnega kaosa (Nu) najprej izvil Atum (prvotno je bil bog zemlje, kmalu pa so ga povezali z Rajem, bogom Sonca, običajno so ga upodabljali z visoko dvojno krono iz peres), ki je imel potem otroka Tefnut (boginja vlage, običajno upodobljena z levjo glavo in s sončevim diskom s kačami), in Šu (bog vetra, običajno upodobljen s ptičjim peresom na glavi). Ta dva sta si bila tako brat in sestra kot tudi mož in žena. Rodila sta se jima Geb (bog Zemlje, običajno upodobljen kot na tleh ležeč moški, lahko s kačjo glavo) in Nut (boginja neba, običajno upodobljena kot usločena modra ženska postava, posuta s svetlimi zvezdami). Tudi Nut in Geb sta brat in sestra in mož in žena. Rodili so se jima štiri otroci, po dva sta postala para. Neftis (boginja noči, grobnic, pokopališč in kanopskih žar, običajno je prikazana s posodo na glavi) in Set (bog kaosa, teme, vojne, običajno je prikazan z živalsko glavo), ki se jima rodi Anubis (bog mrtvih, vladar podzemlja, varuh pokopališč, bog balzamiranja, običajno je upodobljen s šakaljo glavo). Drugi par sta Izida (boginja mati, boginja plodnosti itd., običajno je upodobljena s prestolom na glavi) in Oziris (bog sonca in plodnosti, sodnik mrtvih v

podzemlju, običajno so ga upodabljali s krono atef), ki se jima rodi Horus (bog neba, bog vojne itd, običajno je prikazan s sokoljo glavo, pokrito z dvojno krono). Poleg teh glavnih bogov smo spoznali še tiste, katerih kipci so prikazani na razstavi, med njimi sta Teveret (boginja nosečnica in poroda) in Bes (zaščitnik doma, mater, otrok) itd.

Hieroglifi ter družabna egipčanska igra senet

Tretji dan sta nas obiskali Metka Strgar in Renata Pintarič, kustodinja in pedagoginja s ptujskega dela muzeja, in nam starodavno igro senet in egipčansko pisavo. Na predavanju smo izvedeli o hieroglifski in demotski pisavi, kakšne vrste pisav so na znamenitem kamnu iz Rosete (mesto v Nilovi delti) in kako je znanstvenik Champolion na podlagi teh zapisov razvozlal hieroglife.

Tudi najmlajši se je naučil podpisati se z egipčanskimi hieroglifi.

Foto: Nina Mertik, 2010.

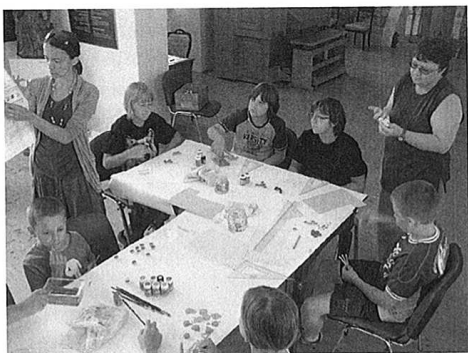
Sledil je praktičen del, ko so se udeleženci tabora naučili podpisati s poenostavljenimi hieroglifi.

Ta dan smo spoznali še igro senet. Otroci so si najprej izdelali igralno ploščo, razdeljeno v mrežo pravokotnih polj v treh nizih. Nato so pobarvali še igralne žetone, dvakrat po tri okrogle ploščate lesene ploščice v dve različni barvi. Na koncu so izrezali še pravokotne trakove, ki so jih na eni strani pobarvali rdeče. Z metanjem več

takšnih trakov, odvisno od tega, na kakšno stran, so potem stari Egipčani in naši raziskovalci vedeli, za koliko polj lahko pomaknejo naprej svoje žetone.

Predavanje o egipčanski umetnosti in izdelava replik

Četrti dan je restavratorka-konservatorica Nina Mertik pripravila predavanje o egipčanski umetnosti. Videli smo vrsto fresk in prikaz, kako so stari Egipčani risali s pomočjo mreže, ter spoznali druge značilnosti egipčanskega slikarstva, kiparstva in arhitekture.

Pod mentorstvom kustodinje pedagoginje Metke Strgar in pedagoginje Renate Pintarič je postopoma nastajala starodavna egipčanska družabna igra senet. Na fotografiji so otroci pri barvanju raznobarnih igralnih žetonov. Foto: Nina Mertik, 2010.

Na delavnici so otroci pod mentorstvom Nine Mertik izdelovali figurice iz das mase: nastajale so svete kače klopotače, kobre, skarabeji, figurice, posode v obliki lotosovih cvetov itd.

Zadnji dan tabora smo začeli v prostorih Rdečega križa Ormož z dobro obiskano tiskovno konferenco, na kateri je voditeljica Maja Botolin Vaupotič najprej predstavila letošnji tabor, sledila je predstavitev mentorjev posameznih skupin in na koncu so tudi sami udeleženci ob vprašanih novinarjev in prisotnosti snemalca Kabelske televizije Ormož spregovorili o svojem delu.

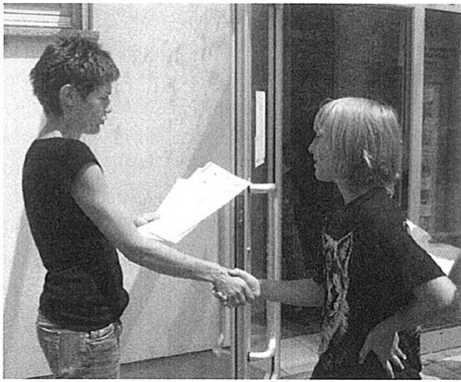

Pod mentorstvom konservatorke-restavratorkine Nine Mertik so nastajale replike staroegipčanskih predmetov. Foto: Brane Lamut, 2010.

Ob koncu tabora so pokazali novinarji časopisov, radia in Kabelske televizije Ormož na tiskovni konferenci, prirejeni v prostorih Rdečega križa, veliko zanimanje za izdelke mladih raziskovalcev. Foto: Nina Mertik, 2010.

Vsak udeleženec je prejel še pisno zahvalo za sodelovanje (oblikovanje Nina Mertik). Svoje delo smo ves čas fotografsko dokumentirali, saj bomo fotografije in izdelke predstavili na priložnostni razstavi v mesecu decembru.

Vsi udeleženci so na koncu prejeli še zahvalne plakete. Foto: Brane Lamut, 2010.

Povzetek

V članku je predstavljen mladinski arheološki raziskovalni tabor za osnovnošolsko stopnjo na temo starih Egipčanov, ki je potekal teden dni po koncu šolskega leta 2009/10 v prostorih gradu Ormož v organizaciji Pokrajinskega muzeja Ptuj-Ormož, Rdečega križa in Mladinskega centra Ormož. Udeležili so se ga učenci iz Občin Ormož, Sveti Tomaž, Središče ob Dravi, Gornja Radgona in Ptuj. Udeleženci so se vsak dan preko projekcij in predavanj seznanili z eno od tem: geografska in zgodovinska predstavitev Egipta, faraoni, piramide, stare egipčanske pisave in egipčanski bogovi. Učenci so si ogledali v muzeju tudi priložnostno razstavo »Iz depojev ptujskega muzeja – Ferkova egipčanska zbirka« in nato na podlagi literature ter ogleda razstave risali na različne tematske sklope: piramide, faraone, egipčanske bogove itd.. Za sprostitvev so igrali starodavno igrico senet in izdelovali replike egipčanske kobre, skarabejev in drugih figuric... iz dasmase.

Ključne besede

Stari Egipt, faraon, piramide, egipčanski bogovi, posmrtna maska, skarabeji, egipčanske pisave, senet.

Literatura

- George Hart: *Stari Egipt*, Zbirka Svet okoli nas, Murska Sobota 1994.
- Eva Kocuvan: *Egipčanska knjiga živih*, Ljubljana 1997.
- Anne Millard: *Najlepša knjiga o piramidah*, Učila, Tržič 1995.
- Joyce Tyldesley: *Egipt*. Pustolovec, Ljubljana 2010.
- Hugh (ed.) Tait: *Five Thousand Years of Glass*, 2004.